

Sedmnáctý listopad, trochu jinak nám dopad.

Ohlížíme-li se za dědictvím 17. listopadu 1989 dnes, vzbuzuje to protichůdné pocity. Je výborné, že můžeme cestovat po světě, že můžeme podnikat, že máme formální demokracii, svobodu projevu, volby jsou opravdu výběrem z více možností, byť upravených stranickými síty při nominacích kandidátů.

Naše představy však byly přece jen „trochu“ jiné, než je dnešní realita.

Především jsme se vůbec nevyrovnali s minulostí. To, že Václav Havel přijal nabídku Mariána Čalfy na pokojné předání moci od komunistů Občanskému fóru, jsme mnozí považovali jen za taktický ústupek, který měl zabránit násilí, krveprolití. Ani ve snu nás nenapadlo, že by slíbil úplnou beztrestnost nejen všem funkcionářům KSČ, ale i lidem, kteří nedodržovali ani tu komunistickou ústavu a zákony. Že nebudou pohnáni k odpovědnosti lidé, kteří zatýkali, šikanovali, zavírali do vězení, mučili při výsleších ty, kdo se podle nich provinili proti socialistickým pořádkům, nebo je terorem donutili k emigraci.

Každý zločin má být potrestán, nemá-li se to projevit negativně na všeobecné morálce ve společnosti, a přesně to se u nás po Listopadu 1989, bohužel, stalo. Nekonal se žádný „norimberský proces“, drtivá většina těchto zločinů zůstala nepotrestaná, protože pachatelé buď už zemřeli, nebo jsou tyto zločiny promlčené.

Mnozí prominenti minulého režimu zneužili znalostí a styků z minula, rozkradli nebo rozprodali velkou část národního bohatství v průmyslových závodech, technologiích, v zemědělské půdě, a z výnosů podnikají. Nejen, že je spousta lidí tímto vývojem zklamaná, oběti frustrované, ale někteří lidé se i nadále bojí, protože chapadla té komunistické hydry sahají i dnes do politiky, do státních zastupitelství i soudů, do armády a policie. Místo Milošem Zemanem kdysi deklarované kampaně „čisté ruce“ tu máme průběžný systém korupce, styků podsvětí s vládní, regionální i místní exekutivou, řídicí se heslem „ruka ruku myje“. Bývalí uvědomělí komunisté mají dveře otevřené až po funkci nejvyšší, jako bychom ztratili historickou paměť.

Ale nadále mají ztížený přístup k odpovědným funkcím v ekonomice, v politice, ve veřejné správě ti nejschopnější, protože se více cení loajalita ke stranám a nadřízeným, než morální zakotvenost, vzdělání, kompetentnost a schopnosti.

Ani ve snu nás nenapadlo, že čtvrtým demokraticky zvoleným prezidentem ČR bude voják, generál, který se dobrovolně a ochotně připravoval svým studiem na profesi profesionálního rozvědčíka (špiona) proti americkému imperialismu a německému revanšismu, a byl připravený být vysazený na Západ, aby pracoval a sbíral informace ve prospěch SSSR a jeho satelitů.

Také jsme netušili, jak velký vliv budou mít peníze na předvolební kampaně a na výsledky voleb. Nepředpokládali jsme, že bude omezena volná soutěž politických stran (zaručená Ústavou) tím, že budou uzavírány a Ústavním soudem tolerovány účelové koalice stran .

Netušili jsme, že diskuse, jako základ demokracie, bude v parlamentu násilně časově omezována, a na jednání některých zastupitelstev bude probíhat tak, že občan přednese náměty, připomínky a dotazy, ale starosta pak ukončí jednání nejen bez odpovědí, ale také bez jakéhokoliv promítnutí do výsledku jednání. Také to, že občan může k jednomu bodu jednání promluvit jen jednou – to nebylo ani za komunistů.

Netušili jsme, že zdravotnictví bude „fungovat“ tak, že milion lidí nebude mít svého praktického lékaře, zatímco v Německu a Rakousku bude pracovat přes tisíc. našich lékařů

Také jsme nepředpokládali, že jedovaté ovzduší u silnic v některých obcích bude o 70% horší než v roce 1989.

Že se budou svou odlišností okázale prezentovat sexuální menšiny a vedení Prahy bude podporovat jejich propagační pochody městem také nebyla naše představa.

Nechtěli jsme, aby náš národ začal vymírat a aby neúnosně přibývalo cizinců.

Netušili jsme, že nastane doba, kdy bohatý podvodník si dokáže pomocí předem připravených děr v nových zákonech nebo s pomocí dobrých právníků zmírnit trest nebo se dokonce zcela osvobodit.

Netušili jsme, že vstupem do EU budou moci naši zemědělskou půdu kupovat cizinci z EU, bez jakéhokoliv pozitivního vztahu k našemu venkovu a krajině.

Nepřáli jsme si ani likvidaci našeho průmyslového „rodinného stříbra“ prodejem pod cenou západní konkurenci, aby také naše banky, pojišťovny a spořitelny přešly do cizích rukou a peníze odtékaly do zahraničí, nepřáli jsme si ani pokračující ničení naší krajiny a přírody.

Propustné hranice pro nelegální migranty také rozhodně nebylo naše přání.

Asi jsme si většinově představovali spíše socialismus s lidskou tváří, než bezohledný kapitalismus.

Za to vše jsme rozhodně neriskovali v demonstracích ani při výročích ke vzniku ČSR, ani v Palachových týdnech, ani v listopadu 1989.

Chtěli jsme se zbavit diktatury komunistů a přestat být kolonií SSSR („Budeme raději jíst suchý chleba, jen ať komunisté a Rusové táhnou pryč!“). Rozhodně jsme si nepřáli rozdělení ČSFR a oddělení Slovenska. Chtěli jsme pravdu a toleranci.

Sametová revoluce, bohužel, byla některými jedinci bezohledně zneužita k ekonomickým i mocenským cílům. Byli jsme příliš velkorysí a sametoví.

Otázka je, zda se díky výchově či osobní zkušenosti přeci jen uplatní nějaké ozdravné procesy ve společnosti, a bude se situace časem přeci jen lepší. Záleží to na těch, kdo další generace vychovávají. Na rodičích, na učitelích, na trenérech sportovců, vedoucích zájmových kroužků, na kvalitě volených zástupců a správců věcí veřejných v exekutivě, na nových státních zástupcích, soudcích, nezatížených už minulými deformacemi. Kéž by se tato naděje naplnila!

Přes všechny následné problémy pozitiva bohatě převažují. A proto bychom do toho šli znova!

Zdeněk Joukl (s přispěním Martina Říhy)